

Қолабҳои нави таҷрибавӣ

Александр Амзин

То соли 2010 системаҳои ҷустуҷӯ канали асосии дастарасӣ ба иттилоот шуданд. Расонаҳо ба зудӣ таъминкунандаи ҷавоб ба саволҳои марбут ба мавзӯҳои таваҷҷуҳи умум: хабарсозон, ширкатҳо, тимҳои варзиши ва таҷҳизоти электронӣ шуданд.

Системаҳои ҷустуҷӯи худашон низ дарк карданд, ки ҷустуҷӯ дар шабака бо дархостҳои мушаххас (навигатсионӣ) ва иттилооти кӯтоҳ мунҳасир намешавад. Натиҷаи он барномаҳои ҳамшарикӣ бо нашрия ва таҷаммуи ахбор шуд.

Қариб ҳеч кас аз Google ё Яндекс дар бораи саломатии аъзои шӯрои вазирон ё охири навигариҳо аз олами нақлиёт намеурсад, аммо хабари ногаҳон задани дили вазир ё бозхости тамоми мошинҳои ҷопонӣ диққати ҳамаро ҷалб мекунад. Ҳамин тавр дархост барои сохтани як дастури дастҷамъона ва ба он ворид намудани шарикони манфиатдор ба миён омад.

Дар натиҷа сохторҳои Яндекс,Новости ва Google News-ро ҳар моҳ миллионҳо зиёрат мекунад. Бисёр нашрияҳои русӣ беш аз 20 фоизи аудиторияшонро аз тариқи агрегаторҳои хабарӣ мегиранд. Он ба андозае сарчашмаи муҳим аст, ки баъзан дар редакция шуъбаҳои ҷудогона пайдо мешаванд, ки хабарҳоро барои агрегаторҳо тавлид мекунанд. Маъмулан, суҳан дар бораи хабарҳои кӯтоҳ- кӯтоҳи ивазшавандае меравад, ки дар сарлавҳашон хабарсозҳои муҳим зикр мешаванд ва матн аз якҷанд манбае, ки ба як табақаи навигариҳо мансуб аст, гирдоварӣ мешавад.

Сарлавҳаи мавод барои системаҳои дархостӣ ҳамсон аст ё монад. Аксар он бо калимаҳои «чӣ тавр», «чаро» ва «чӣ» оғоз шуда, мухтасар ба саволҳои ҷавоб мегуянд. Баъзе нашрияҳо ғарбӣ дар мисоли Lifehacker.com ва ҳамчунин русӣ бахши муҳими бизнеси худро дар ҳамин поя, бо тавлиди маҳз чунин мавод, сохтаанд. Онҳо, масалан, шарҳ медиҳанд, ки чӣ тавр маҷонан бидуни шабақаи кабелӣ метавон бозихи Чоми ҷаҳонро тамошо кард (<http://goo.gl/eAdMC1>), ё ба истифодабаранда идея медиҳанд, ки 14 феврал- дар рӯзи ошиқон чӣ тухфа кунанд (<http://goo.gl/RjzeZ7>).

Нашрия аз баррасии саволҳои одӣ ба азхудкунии табақаҳои гуногуни дархостҳо мегузарад, дар ҳоле ки навиштани чунин мавод қисмати ногузири равандҳои редакционӣ мешавад ва нашрияҳои комилан ҷиддӣ дар ин қолабҳои нав худро меғунҷонанд.

Намунаи хеле хуб маводи нашрияи Meduza, аст, ки ба мавзӯи хабари рӯз марбут нестанд, аз қабиле «Омлетҳои олиҷанобро чӣ тавр мепазанд», (<https://goo.gl/XAdkni>) ё «Чӣ тавр бояд риши зебо монд» (<https://goo.gl/msQqNX>). Чунин мавод дар асл умумианд дар муддати дарозе боиси трофики ҷустуҷӯи мешаванд. Ағлаб инҳо сабабгори пайдо шудани бахшҳои мисли «Шеваи зиндагӣ» ё «Маслиҳатҳои муфид» мешаванд.

Хулоса, машваратҳо, саволу ҷавобҳо, маслиҳатҳои гуногун, ёддошту раҳнамоҳои қолабҳои , ки ҷавобан бо зуҳури қорбарон пайдо шудаанд ва марбут ба интиҳоби мавзӯҳои пешниҳодшаванда нестанд, балки шарҳи дархостҳои мушаххасанд.

Хусусияти хоси чунин мавод:

- сарлавҳае, ки ҳатман калимаҳои калидӣ ё ибораҳои, ки мумкин аст дархости ҷустуҷӯ бошанд;
- дарозии на камтар аз 1000–1500 символ (мутобиқ бо талаботи системаҳои ҷустуҷӯӣ);
- сохторбандии хуб;
- аксаран бо додани линкҳои иловагӣ ба саволҳои менад.

Зарурати мустақиман ворид шудан ба каналҳои шабакавӣ-ичтимоии ноазхудшуда ва бидуни назорат, фарҳанги «вуруди маҳалли /буми»-ро бо роҳи маҷбур намудани ноширон барои татбиқи қолабҳои нав ва замонавӣ намудани қолабҳои кӯҳна, эҷод мекунад.

Параметрҳои калидӣ, ки ҳузурро дар лентаи корбарон муайян менамоянд, дутоянд.

1. Шумораи сабтҳо бар адади маводи аз ҷониби корбар истифодашуда дар як нишаст. Дар бархе аз шабакаҳои иҷтимоӣ, мисли VK ва Twitter, тааддуди (фосилаи зуз-зуд таҷдид намудан) навкунӣ -имкони тағйир додани ҳузур дар лентаи корбарро медиҳад. Он боиси интиқоли матн, эълонҳои сарӣ, истехсоли хабарҳои кӯтоҳ, ниёз ба тавлиди муҳтавоӣ аз ҷониби корбар тавлидшуда ва паҳши минбаъдаи он барои умум мегардад. Дар дигар ҳолатҳо, масалан дар Фейсбук, ҳақду ҳудуди муайян мавҷуд аст, ки берун аз он шумораи иттилоот аз як манбаъ дар лента афзоиш намеёбад. Дар шароити феълӣ алгоритми нисбат ба гуфтаҳои инчо мушқилтаранд, баъзан Facebook бисёр навгониҳои зуд- зуд такроршавандаро шоистаи дастрасӣ барои ҳама менамояд, вале дар дурнамои дарозмуддат шонсашон чандон бузург нест.

2. Чалб шудани корбар, рағбати у ба сабтҳои манбаи мазкур. Аксар шабакаҳои иҷтимоӣ замонавӣ системаҳои худтанзимшавандаанд, ки фаъолияти корбар барояшон ишора барои ислоҳ ва тасҳеҳ аст. Дар шакли модели сода маъноӣ онро дорад, ки корбаре, ки лайк мегузорад, сабтеро ба иштирок мегузорад, ё шарҳ медиҳад, аз тариқи линк ба сомона ворид мешавад, дар оянда бо эҳтимоли қавӣ хабарҳои ин манбаъро хоҳад دید.

Ба ин ду параметр аксар вақт параметри сӯм-муҳим буданро илова мекунад. Ин як иловаи технологӣ- алгоритмист, ки маънояш сабтҳои тоза аз қадимиҳо бештар бояд нишон дода шаванд. «Муҳим будан» маъноӣ онро надорад, ки мундариҷа бояд муҳим бошад. Ин дар навбати хуб боиси нашрҳои такрорӣ мавзӯҳои «абадӣ» гардид, ки нашри мунтазами маводро таъмин менамоянд.

Ниёзи редакция ба мавзӯҳои «абадӣ», ки қабл аз вуруди оммавӣ ба шабакаҳои иҷтимоӣ пайдо шуда буд, ҳулосаи калом, аз ҷониби корбарони шабакаҳои иҷтимоӣ ҳам пуштибонӣ меёбад. Ин истехсоли чунин маълумотнома ва муҳтавоӣ ҳамеша дорои аҳамиятро беш аз пеш муҳимтар мекунад.

Бо мурури вақт расонаҳои, ки ба шабакаҳои иҷтимоӣ таъя доранд, сохтори маводи худ ва равандҳои редакциониро ба он мувофиқ мегардонанд, ки ба талабот оид ба қолабҳои нави эълони мавод ва истеъмоли он ҷавобгу бошанд. Ба ибораи дигар, аз назари параметрҳои зикршуда, бо нашри мунтазам, дар вақти зарурӣ ва дорои қобилияти чалби максималии корбарон бошанд.

Азбаски пешниҳод дар лентаҳои шабакаҳои иҷтимоӣ ба таври автоматист (эълони сабтҳо ба дараҷи кофӣ муназзамшуда аст, лента чун ҷараёни яклухт ба назар мерасад) қолабҳои нав ҳам автоматӣ кунонида мешаванд.

Қолаби эълони мавод, ки чанде боз ба хонандаи лентаи яқсонӣ шабакаҳои иҷтимоӣ ваъдаи пешниҳоди лентаи яклухти сохтори маводро медиҳад, тағйир меёбад (масалан, «12 тарзи сер кардани гурбаҳо», «34 хатое, ки соҳибкорони нав содир мекунад», «56 маслиҳат барои мусофирони Аврупо». дорои ду таркиба будани даъвои яқсонӣ ва ҳаҷми мавод, аз як тараф, ва мавзӯ, аз тарафи дигар, барои муддати дарозе қолаби listicle (аз list, рӯйхат ва, и article- мақоларо ба вучуд овард

Шакли пешниҳоди мақолаҳои калон, бо ҳатман гирифтани сохтори «кортшакл» иваз мешавад. Соли 2014 ширкати Vox Media сомона Vox-ро пиёда кард, ки самти автоматикунони маводро дар қолаби «корт»-ҳо дастгирӣ менамояд (cardstacks). Ин раванд маводи мушобехро муттаҳид ва ҳамзамон, шарҳу тавзеҳоти тулониро мухтасар мекунад. Дар тафовут аз мақолаҳои суннатӣ, шакли кортӣ ба корбар имкони интихоби мавзӯро қабл аз бодикқат хондан ва ба редаксия имкони тақвияти равандҳоро медиҳад, ки ба нақшагирӣ ва сохторсозии мавод марбутанд.

Бо возеҳ нишон додани наъми мавод ҷалбшавӣ тақвият меёбад: масалан ролики видеой метавонад бо калимаи «видео» дар сарлавҳа ишора шавад; мусоҳиба илова ба тасвири суҳангу метавонад иқтибосе махсус барои расм дар шабакаи иҷтимоӣ дошта бошад; аксаран навигариҳо ба ҷои тасвир дар сарлавҳаҳо тамғаи бо ҳуруфи калон навиштаи нашриро доранд .

Қаблан миёни корбар ва ношир шартнома/аҳди садоқат дар табодули иттилоот баста мешуд. Дар ҳоле ки бояд қадами аввал аз ҷониби корбар гузошта мешуд. Акнун дар каналҳои иҷтимоӣ ҳануз ҳам ҳамон аҳд, вале бо дигаргунҳои зерин аст:

- шартномаи коллективӣ, ки миёни як корбар ва тамоми ноширон- иштирокдорони канал баста мешавад;
- корбар уҳдадор нест, ки барои дарёфти маҷмуи мавзӯҳои фардишуда амале нишон диҳад, аз ҷумла дар интихоб дар сомонаи нашрия ;
- корбар ҳиссаи назараси озодии интихоби худро ба души алгоритмҳои шабакаҳои иҷтимоӣ мегузорад. Шабакаҳои иҷтимоӣ музоядаи фуруши тавачҷуҳи корбарро дар байни ноширон мутобиқи шартҳои худ мегузаронанд.

Ба ин тағйироти ҷиддӣ ношир фақат бо фаровонии қолабҳои ҷаззоб: тестҳо, бозихо, раҳнамоии ҷатҳои интерактивӣ ва ғайра ҷавоб гуфта метавонад. Ҳамаи онҳо бояд мунтазам ва бо нигоҳ доштани сифати баланд фаъолият намоянд, зеро танҳо дар ҳамин ҳолат брендашонро муҳофизат ва эҳсоси соҳиби маводи босифатро хоҳанд дошт.

Аҷиб аст, ки ҷалб шудан ҳатман маънии стратегияи тафреҳро надорад.

Дар як қатор кишварҳо (ИМА, Франция, Германия, Ирландия) расонаҳои анъанавӣ бо пешниҳоди маводи муҳим ва тадқиқоти журналистӣ дар шабакаҳои иҷтимоӣ бо муваффақият амал мекунанд. Ҳар яке аз ин мавод ба сабаби сифати аълои кафолатдодашуда, маъмулан аз

хар гуна маводи дигар дида, бештар боиси таваччуҳ мегардад. Махз бо ҳамин далел-тадқиқоти журналистӣ дар қолаби рақамӣ рӯзгори хуши худро ба сар мебарад. Маводи калонҳаҷм ба дасти аудиториа бе каму кост мерасад, нашрия бошад обрӯ ва манзалаат касб намуда, сайъ мекунад онро ба пул, обуна, теъдоди нашр(дар ҳолати расонаӣ чопӣ) бадал намояд.

Навъи сеюми стратегияро метавон стратегия музахраф (пуч) гуфт. Дар Аврупои Ғарбӣ сомона ва нашрияҳои ҳаҷвие, ки навигарии сунъӣ ё сохта таҳия мекунанд, маъмулан дар сатрҳои аввали мақом оид ба ҷалби қорбарон меистанд. Чунин навъи стратегия метавонад барои нашрияҳои қомилан муътабар ҳам босамар бошад, масалан, маҷаллаи

The New Yorker, ки бо қолонкаӣ ҳаҷвии Borowitz Report машҳур аст²¹.

Стратегия қорум истехсоли маводи бумӣ/дохилӣ дар арафаи тавлид аст. Ин маводест, ки на барои ҷалби қонанда ба сомона, балки барои тавсияи аудиториаи шабақаҳои иҷтимоист. Одатан, ба чунин стратегия лоиҳаҳои маҳаллӣ даст мезананд(масалан, «Лентач»-и иттилоӣ, ки берун аз шабақаи иҷтимоӣ вучуд надорад), вале талаботи зиёде ба публицистикаи босифат вучуд дорад. Барои мисол, гуруҳи Doktor.ru, ки нашри матнҳои асили таърихи тибро интихоб намуд, дар муддати якҷанд моҳ беш аз 100 ҳазор қорбарро фаро гирифт ва ин дар ҳоле ки ҳамаги 2 ҳазор узв дошт, яъне ҷалби қонанда ба маротиб аз нишондиҳандаҳои шабақаи иҷтимоӣ бештар буд. Қолаби стандартӣ дар ин чо на анонсо, балки албоми суратҳоест, ки аз назари меъёрҳои матн барои шабақаҳои иҷтимоӣ хеле тулонианд.

Қолабҳо барои таҷҳизоти мобилӣ

Ҳузури оммавии таҷҳизоти дорои экранҳои хурд дар соҳаи интерфейс ва тарзи тақдими иттилоот инқилобе қард. Саҳифандии бисёрсутунаи сомонаҳо бо саҳифаҳои яксутуна ва чаҳорҷубшакл иваз шуд. Навигатсия пурра бозсозӣ шуд. Бучети таваччуҳ ба маводи таҳсисшуда хело ҳам бурида шуд Афзалиятҳои нав дар муносибат бо муҳтаво пайдо шуданд: дар бисёр ҳолатҳо исботкунандаи таваччуҳ дигар на қлик(ангушт задан рӯй мавод) ва пахш болои он, балки (прокрутка) паймоиш ё мурур қардани лентаи иттилоотӣ шуд.

Қаблан суҳан дар бораи раванди автоматӣ қардани мавод рафт. Фурсати қутоҳи таваччуҳ дарозии максималии қафолатноқи маводи истеъмолшударо тақозо мекунад-«ҷавҳар»-и мавзӯ кам андар кам бештар аз се то панҷ экранӣ таҷҳизоти мобилиро банд мекунад

Ҷавоб барои қоҳиш додани таваччуҳ аз расму тасвирҳо ва сабтҳои видеой шуд.

Дар матнҳо қолабҳои таҷрибавӣ, ки онҳоро метавон «миникорт» номид пайдо шуданд. Соли 2012 роҳандози (стартап) CircaNews, ки баъдан муфлис шуд, таҷрибаи автоматикунони маводро гузаронд. Муҳаррирони он қушиданд, ки иттилооти ҳабариро вобаста ба унсурҳои: далелҳо, омор, иқтибосҳо ва унсурҳои сирф расонаӣ тақисимбандӣ намоянд. Сарфи назар аз ноқомии ин роҳгузор, равияи мазкур ҳифз қарда шуд. Мутобиқ ба вазъи соли 2016 Wildcard (<http://trywildcard.com/>), барномаи қорбурдие барои iPhone вучуд дорад, ки сужети дигар расонаҳоро дар шакли қорт ё фишурда аз аҳбор бо мӯрофикаташон бо шарҳи редаксионӣ қамъоварӣ менамояд.

Махсусияти асоси миникортҳо:

- ғолибан онҳо пешгуфторе барои маводи ҳаҷман бузурганд;
- мини-кортҳо — қолаби нимаавтоматизанд, танҳо дар таркиби мавод ё лентаи мавзӯҳо дорои аҳамият мешаванд ;
- ба осонӣ ба муҳити иҷтимоӣ роҳ меёбанд, вале қолаби асли барои сохторҳои ҷустуҷӯ нестанд.

Навор ва паҳш, рӯзноманигории визуалӣ

Маводи видеой, вобаста ба тамоси кутӯҳ бо эълон, бартарии дидан аз шунидан ва дигар хусусиятҳои ҷисмонӣ, табиист ки нисбат ба матн боиси ҷалби бештари корбарон мегардад. Дар бисёр ҳолатҳо эълони видеой метавонад матнро ҷойгузин бошад. Филмҳои аниматсионӣ ва роликҳои кутӯҳи видеой боз ҳам таъсири бештар доранд.

Майл ба ҷониби дарки видеой дар фарҳанги рақамӣ бештар аз даҳҳо сол боз ба назар мерасад. Гузашта аз ин дар наслҳои охири мактаббачагон (манзур солҳои 2015---16) баръало тарҷеҳ додан ба маводи визуалӣ, ҳатто дар мавридҳои, ки тамошо метавонад аз хониш ҳам вақти бештар талаб кунад, ба мушоҳида мерасад.

Истеъмоли видео ба ғайр аз роликҳои видеой боз боиси тавлиди ду қолаби бузург шуд:

- паҳш, минҷумла паҳши маводи аз ҷониби корбарон истехсолшуда, редакционӣ ва интерактивӣ(бо имкони нишон додани ақсуламал ба шарҳи корбарон). Алҳол паҳши мавод асосан бо бозихҳои видеой ва мусобикоти киберварзишӣ марбут аст. Пешгуйӣ кардани самти тамоюли талаботҳо, вақте насли нави тамошобин ба камол мерасад, мумкин аст ;
- таҷассумгардонии содаи мафҳумҳои мушқил. Муваффақиятҳои журналистикаи додаҳо, рушд ва афзоиши малакаҳои ҷамъоварӣ ва коркарди иттилот аз ҷониби журналист имконияти сарфа кардани дороиҳоро барои таҷассумгардонӣ фароҳам овард ва алҳол видео ҷадвалҳо, диаграммаҳо, тасвирҳои интерактивӣ ва ҳатто барномаҳои видеоиро метавон дар низомии нимаавтоматӣ сохт. Платформаҳои мисли Snapchat пайдо мешаванд, ки барои ноширон истехсоли видео ва маводи расму тасвирбандишударо дар таҷҳизоти мобилӣ осон мегардонанд.